

แนวโน้มการปฏิบัติกรรมฐานในสังคมโลก*
MEDITATION PRACTICE IN THE WORLD SOCIETY.

นายพิสิษฐ์ มะลิ
รศ.ดร.อินฉา ศิริวรรณ
ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข
Mr. Pasit Mali
Associate Professor Dr. Inthasiriwan
Dr. Peerawat Chaisuk
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail : pasit2564@gmail.com

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาแพร่ขยายเข้าสู่ยุโรปตั้งแต่เมื่อไรไม่มีหลักฐานยืนยันตายตัว ลักษณะการขยายตัวของพระพุทธศาสนาเท่าที่มีหลักฐาน เริ่มจากความสนใจของปัจเจกบุคคลชาวยุโรป จากนั้นก็ขยายตัวเป็นองค์กร ตลอดถึงการเคลื่อนตัวของกลุ่มชาวพุทธจากภูมิภาคตะวันออกเข้ายังยุโรป ทำให้เกิดชุมชนชาวพุทธขึ้น ชาวตะวันตกบางท่านมีความศรัทธาแรงกล้าบวชเป็นพระภิกษุ แล้วทำการเผยแผ่ในแถบประเทศภูมิภาคของตน มีการศึกษาแล้วเรียบเรียงวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาขึ้น ในสถาบันทางการศึกษาบางแห่งจัดให้มีการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาเกิดงานเขียนวิชาการด้านพระพุทธศาสนามากขึ้น

คำสำคัญ : แนวโน้ม, กรรมฐาน, สังคมโลก

Abstract

Buddhism has spread to Europe since when there is no evidence to confirm. The expansion of Buddhism as evidence. From the attention of the European individual. Then it grew into an organization. The movement of Buddhist groups from the East to Europe. The cause of the Buddhist community. Some Westerners have a strong faith, ordained as monks. Then spread the word in their regional countries. The study of Buddhist literature. In some educational institutions, there is a study of Buddhism and more Buddhist writing.

Keyword: Trend, Meditation, World Society.

* Received 22 March 2020; Revised 21 April 2020; Accepted 22 April 2020

คำนำ

การปฏิบัติธรรมนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องให้เป็นไปในชีวิตประจำวันหมายถึงว่า ชีวิตประจำวันของเรา จะต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกายมีการงานมีการกิจส่วนตัวบ้าง ส่วนรวมบ้าง เรียกว่ามีการกระทำออกไปทาง ภาย ทางวาจา ทางใจชีวิตเราไม่ได้นิ่งอยู่กับที่ตลอดเวลาไม่มีใครจะมาอยู่กับที่ได้ตลอดเวลา คือนั่งอยู่ตลอดเวลาไม่ได้จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงอิริยาบถเพราะอย่างน้อย ร่างกายนั้นมี ทุกข์ นั่งไปนานก็เป็นทุกข์ปวดเมื่อยก็จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงอิริยาบถ เป็น ยืนบ้าง นอนบ้าง เดินบ้างแต่ไม่ว่าจะเป็น อิริยาบถไหน ก็ตกอยู่ในสภาพทุกข์ทั้งนั้นแม้แต่ในอิริยาบถนอน ซึ่งเราจะชอบอิริยาบถนี้แต่เราก็ไม่สามารถ นอนได้ตลอดเวลาได้โดยไม่ต้องพลิกตัว ไม่สามารถอยู่ในท่าเดียวได้นั้นก็เพราะว่ามันเป็นทุกข์ร่างกายนี้มัน เป็นทุกข์ ต้องเปลี่ยนแปลงอิริยาบถกันอยู่เรื่อยเพื่อผ่อนคลายความทุกข์แล้วนอกจากนี้ ชีวิตของเราก็ต้องมีการกิน มีการขับถ่ายมีการทำอย่างอื่น เรียกว่า เป็นการทำงานเข้าขั้นมากก็ต้องลุกขึ้นไป ล้างหน้า แปรงฟัน เข้า ห้องน้ำ ห้องส้วม มีการอาบน้ำถึงเวลาก็ จะต้องหุงหา ต้องรับประทานอาหาร ต้องล้างถ้วยชามมีการนุ่งห่ม เสื้อผ้า มีการกวาด การถู มีการทำภารกิจชีวิตประจำวันของเราก็มีอย่างนี้ทั้งนั้นดำรงอยู่ได้ด้วยอาหาร กิน เข้าไปก็ต้องขับถ่ายออกหมุนเวียนอยู่อย่างนี้ เป็นกิจการงานส่วนตัว อย่างนี้นอกจากนี้ ยังมีงานเกี่ยวข้องกับ สังคม เกี่ยวกับหน้าที่รับผิดชอบให้กว้างขวางออกไปเช่น เราต้องทำงานเพื่อหาเงินมาจุนเจือชีวิตครอบครัว จึงต้องมีการเดินทาง มีการพบปะ มีการใช้สมองคิดอ่าน เคลื่อนไหวร่างกายสรุปแล้ว ชีวิตจะต้องหมุนไปในการ ยืน เดิน นั่ง นอนคู้ เขยียด เคลื่อนไหว ทำ พูด คิด กิน ดื่ม ขับถ่าย เป็นอยู่อย่างนี้คือชีวิตประจำวัน (ปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน, 2561)

ในสังคมเราทุกวันนี้มีปัญหามากมายรุมเร้าใจ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจภายในครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาครอบครัวระหว่างสามีภรรยา ปัญหาเรื่องลูก ปัญหาในที่ทำงานระหว่างหัวหน้าหรือลูกน้อง ปัญหา การเมือง เป็นต้น หลายคนเจอปัญหาเหล่านี้และไม่รู้จะแก้ไขอย่างไรทำให้เกิดความทุกข์ใจ ความเครียด ความหงุดหงิดใจ อารมณ์ไม่ดี ไม่มีกำลังใจ ฯลฯ

การฝึกสมาธิจึงเป็นทางออกที่ดีสำหรับขจัดปัญหาต่าง ๆ ได้ แก่ความเครียดซึ่งเป็นตัวก่อให้เกิด ความเจ็บไข้ได้ป่วยตามมา และการฝึกสมาธินี้ยังเป็นบุญเป็นกุศลอีกด้วย ทำให้จิตสะอาดผ่องใส แก่ปัญหา ทั้งทางโลกและเจริญในทางธรรม

เนื้อเรื่อง

พระพุทธศาสนาในทวีปยุโรป ทวีปยุโรปเป็นทวีปที่มีพื้นที่ไม่ใหญ่โตกว้างขวางเมื่อเทียบกับทวีปอื่น ๆ แต่มีประชากรที่หนาแน่น มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ความเชื่อถือทางศาสนานับถือศาสนาศาสนา คริสต์เป็นหลักมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน (พระธรรมปิฎก, 2542) ศาสนาพุทธจึงเป็นสิ่งใหม่สำหรับชาว ยุโรป ลักษณะทั่วไปของคนในทวีปยุโรปมีวัฒนธรรมแสวงปัญญา จึงค่อนข้างเข้ากันได้ดีกับหลักการทาง พระพุทธศาสนาที่มุ่งให้ความเสรีทางความคิด สนับสนุนการใช้เหตุผล การศึกษาในหัวข้อนี้มีประเด็นศึกษา

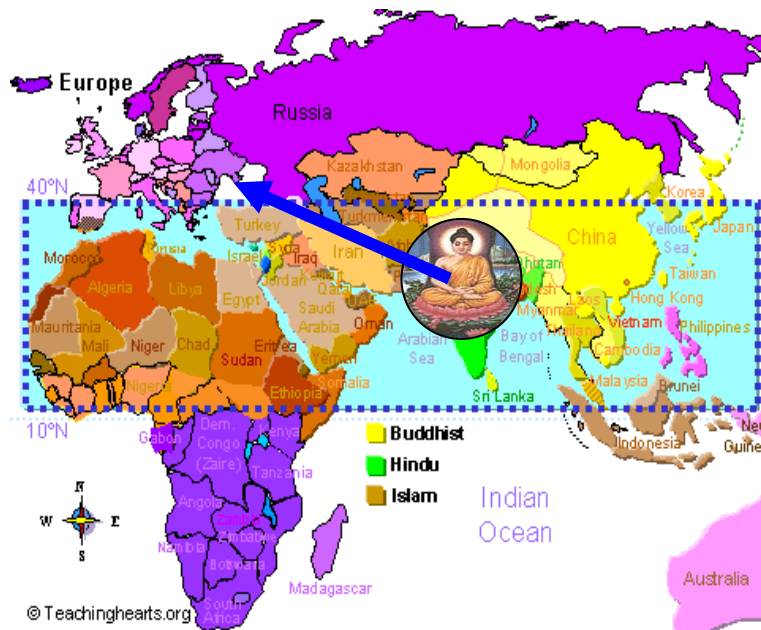

4 ประเด็น ได้แก่ ศึกษาประวัติความเป็นมา ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน ศึกษาอิทธิพล และศึกษาแนวโน้มของพระพุทธศาสนาในทวีปยุโรป โดยมีสาระดังต่อไปนี้

ประวัติความเป็นมา การขยายตัวของพระพุทธศาสนาจากซีกโลกตะวันออกไปสู่ตะวันตกมีมาตั้งแต่ยุคโบราณในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราชกษัตริย์ชาวพุทธที่ยิ่งใหญ่ ดัง เสถียร โพธิ์นันทะ ให้ทัศนะว่า “พระพุทธศาสนาเริ่มเข้าสู่ดินแดนตะวันตกตั้งแต่เมื่อคราวตติยสังคายนาในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชประมาณพุทธศตวรรษที่ 3 ที่มีการส่งสมณทูตไปยังนอกชมพูทวีปครั้งแรก”(เสถียร โพธิ์นันทะ,2544) แต่ก็ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนว่าพระพุทธศาสนาเคลื่อนแรกนั้นรุ่งเรืองและขยายตัวออกไปกว้างไกลแค่ไหนในครั้งนั้น หากข้อมูลนี้ถูกต้องนั้นก็แสดงว่ากระแสแห่งพระพุทธศาสนาได้เป็นที่รู้จักของชาวตะวันตกมานานแล้ว มีข้อมูลจากวรรณกรรมของผู้รู้ชาวตะวันตกบางท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าว่า “บรรดาชาวอินเดียที่เชื่อถือปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ต่างก็พากันสรรเสริญเอินยอ ถึงพระพุทธคุณต่าง ๆ นานา และให้เกียรติพระพุทธรองค์ว่าเป็นเทพเจ้า”(พระพุทธศาสนานิกาย,2542) มีข้อมูลอ้างอิงถึงการทำลายพระพุทธศาสนาว่า “สงครามศาสนาในคริสต์วรรษที่ 13 เรียกว่าสงครามครูเสด ทำให้พระพุทธศาสนาถูกทำลายจากประเทศลิเบีย, เอสโทเนีย, โครเอเชีย โดยมีมือของกองทหารเพื่อพระคริสต์ของเยอรมัน” พันเอก(พิเศษ)นวม สงวนทรัพย์ให้ทัศนะว่า

พัฒนาการของพระพุทธศาสนาในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. มาร์โค โปโล เดินทางกลับประเทศอิตาลีเขียนหนังสือ description of the World เล่าเรื่องพระพุทธศาสนาในประเทศจีน พ.ศ.2387 อาเธอร์โฮเพนเฮาเออร์เผยแพร่หนังสือปรัชญา The World as Will and Representation สดุดีพระพุทธศาสนาอย่างสูงส่ง พ.ศ.2416 ดร.เจมส์มาร์ตินเบลล์ ประชาญ์อเมริกันนำหนังสือ Controversy at Panadura or PanaduraVadaya ไปพิมพ์เผยแพร่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประชาชนในภาคพื้นทวีปยุโรปและอเมริกาตื่นตื่นและสนใจอ่านกันมาก พ.ศ. 2422 เซอร์เอ็ดวินอาร์โนลด์ เขียนหนังสือ “ประทีปแห่งทวีปเอเชีย” พรรณนาพระพุทธประวัติและหลักพุทธศาสนธรรม (พันเอก(พิเศษ)นวม สงวนทรัพย์ ,2544)

จากหลักฐานที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาได้ขยายตัวเข้าสู่ยุโรปมานานแล้ว โดยเริ่มตั้งแต่ยุคโบราณเป็นต้นมาแต่ข้อมูลที่ชี้ถึงพัฒนาการของศาสนาพุทธในยุคนี้ขาดหายไป ที่ถือว่ามีหลักฐานยืนยันการเข้าไปของศาสนาพุทธยังดินแดนตะวันตกได้มั่นคงคือวรรณกรรมของชาวยุโรปที่บันทึกเรื่องราวของศาสนาพุทธ ชาวตะวันตกหันมาสนใจในพระพุทธศาสนาอันเนื่องมาจากหลักการอันลึกซึ้งของศาสนาพุทธที่แปลกแตกต่างไปจากวิธีการทางศาสนาดั้งเดิมที่นับถือกันอยู่ เหตุการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นช่วงหลังยุคล่าอาณานิคม นอกจากนี้ยังมีชาวยุโรปที่อีกหลายท่านที่พูดถึงเรื่องของพระพุทธศาสนาในยุโรปดังที่ เอดวาร์ดคอนซ์(Edward Conze) ให้ทัศนะว่า

ภาพที่ 1 ผังแสดงการขยายตัวของพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายานเข้าไปยังยุโรป

ในขณะที่ฐานที่มั่นของพระพุทธศาสนาในตะวันออก ถูกทำลายไปฐานแล้วฐานเล่า ก็ได้มีบางสิ่งมาชดเชยเช่นกันตรงที่ว่า พระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายเข้าไปยังประเทศตะวันตกอย่างช้า ๆ แต่มั่นคง โดยมีกระบวนการซึมซับอยู่ 3 ระดับ คือ ประชญา วิชาการ และนิกาย 1) ระดับปรัชญาเริ่มขึ้นโดย อาเธอร์โชเพนอวเออร์(Schopenhauer) ในปี พ.ศ. 2362 และได้มีอิทธิพลต่อนักคิดรุ่นต่อๆ มา เช่น เบอร์กของ เฮเลนา เปร์โตวนา บลาวัตสกี ริเคิร์ทจัสแปร์สวิตเคนสไตน์และไฮเดกเกอร์ เขาเหล่านี้ได้รับอิทธิพลไปจากพระพุทธศาสนา และเมื่อยี่สิบกว่าปีที่ผ่านมา มีวรรณคดีต่างๆ ที่พูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบความคิดทางพระพุทธศาสนากับนักคิดสมัยใหม่ของยุโรปต่างๆ มากมาย 2) ระดับวิชาการ ในช่วง 150 ปี มีเอกสารเกี่ยวกับประวัติพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ทั้งรูปแบบของวรรณคดีและศิลปะ เช่น รัสเซียศึกษาทัศนะพุทธแบบไซบีเรียริสเดวิดส์(RhysDavids) ศึกษาพระพุทธศาสนาแบบลังกา ชาวฝรั่งเศสศึกษาวรรณกรรมในเวียดนาม ต่อมาอเมริกา ก็สร้างวิทยาลัยภาษาตะวันออกขึ้นในกองทัพและขยายตัวออกไปในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในอเมริกา พระพุทธศาสนาได้พิสูจน์ตัวเองถึงความเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมอินเดียมากที่สุด ไม่มีแนวคิดแบบเอเชียแนวใดที่ได้รับความนิยมในยุโรปมากเท่ากับแนวคิดทางพุทธ ไม่มีศาสนาอื่นใดที่จะดึงดูดความสนใจของกลุ่มนักวิชาการ นักปรัชญาระดับหัวกะทิทั้งหลายไม่เพียงแต่ยอมคลุกคลีกับภาษาที่ยากที่พระพุทธศาสนาแฝงอยู่เท่านั้น แต่ผู้ที่มีจิตใจสูงส่งก็ได้ยอมลดตัวลงมาเพื่อเรียนความหมายของความอ่อนโยน ความลึกซึ้งของพระพุทธศาสนาอีกด้วย 3) พระพุทธศาสนาในรูปนิกายแบบชาวบ้าน ได้ผุดขึ้นเกือบจะ 80 ปี มาแล้ว ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในประเทศที่นับถือนิกายโปรเตสแตนต์ นิกายพุทธก่อตัวขึ้นมาจากนิกายนอนคอนฟอริมิสต์เล็ก ๆ เน้นการปฏิบัติกัมมัฏฐานและประสบการณ์ทางจิต เพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อชีวิตหมดจด ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา กลุ่มนี้ได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งจำนวนผู้นับถือและ

ฐานะทางเศรษฐกิจ หนังสือของ ไตเซต ไตตารุ ซูซูกิ ในปี พ.ศ. 2473 ทำให้เกิดความตื่นตัวมากยิ่งขึ้น มีการไหลบ่าของกระแสหนึ่งชื่อว่า “เซ็น” อย่างไรก็ตามชาวพุทธแบบนิกายนี้จะสนใจอยู่เฉพาะกับกลุ่มของตัวเอง มีผลกระทบต่อสังคมโลกโดยภาพรวมน้อยมาก ไม่มีใครสามารถประเมินศักยภาพของชาวพุทธกลุ่มนี้ได้ทุก ๆ อย่างดูคลุมเครือไปหมด ไม่ว่าจะเป็นจำนวน แหล่งเงินทุน สถานภาพทางสังคมของสมาชิก แรงจูงใจ ความก้าวหน้าในการพัฒนาจิตใจ หลักคำสอนหรือขอบเขตที่มีอิทธิพล (Edward Conze. A Short History of Buddhism, 2554)

ลักษณะการเคลื่อนไหวของพระพุทธศาสนาไปยังประเทศตะวันตกนั้นในคราวประชุมฉลอง 25 พุทธศตวรรษ มีการนำเสนอข้อมูลทางวิชาการสอดคล้องกับข้อมูลข้างต้นว่า

เมื่อพิจารณาตามประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาแผ่ไปสู่ตะวันตกเองตามธรรมชาติ ไม่มีการวางโครงการล่วงหน้า โดยที่ศาสนาและวัฒนธรรมตะวันออก รวมถึงพระพุทธศาสนาด้วยเป็นที่สนใจของนักปราชญ์ทางตะวันตกมาก ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้บรรจุภาษาสันสกฤต บาลี จีน และทิเบต เข้าในหลักสูตรการศึกษา ต่อมาได้มีการพิมพ์และแปลคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นอันมาก นักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงได้สนใจศึกษาพระพุทธศาสนา เช่น แม็กมิลเลอร์ (Max Muller) ได้พิมพ์หนังสือพระไตรปิฎกทั้งฉบับตะวันออก ทั้งฉบับยุโรป และหนังสือสำคัญๆ อีกหลายเล่ม ริสเดวิดส์ ได้พิมพ์พระไตรปิฎก และหนังสือพระพุทธศาสนาอื่นๆ ทั้งยังได้ตั้งสมาคมบาลีปกรณ์ (Pali Text Society) เซอร์ เอ็ดวินอาร์โนลด์ (Sir Edwin Arnold) เขียนหนังสือ “ประทีปแห่งเอเชีย” (Light of Asia) เป็นต้น... ในพุทธศตวรรษที่ 24 พระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นที่สนใจของนักปราชญ์และนักประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นที่น่าสนใจของประชาชนผู้สนใจผู้แสวงหาศาสนาและแนวทางดำเนินชีวิตที่ดีกว่าศาสนาคริสต์ด้วย โฆว์เพนเฮาเออร์ได้ประกาศตนเป็นพุทธศาสนิก และเขียนหนังสือแพร่หลายไปทั่วยุโรป แต่พระพุทธศาสนาเพิ่งตั้งลงมั่นคงในตะวันตกเมื่อตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 24 นี้เอง เกิดสมาคมต่างๆ อย่างแพร่หลายช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาได้ตั้งลงมั่นคงในทุกภูมิภาคของโลกตะวันตก แม้ผู้นับถือจะมีจำนวนน้อย แต่อิทธิพลของพระพุทธศาสนาก็แผ่ไปกว้างขวางมาก ตั้งแต่สิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา

พระพุทธศาสนาคลื่นใหม่ที่ขยายเข้าไปยังดินแดนตะวันตกเริ่มขึ้นในยุคใหม่ เป็นช่วงของการล่าอาณานิคมของชาวยุโรปเมื่อประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ 23 อันได้แก่ ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น เมื่อเข้ามาครอบครองดินแดนเอเชียแล้วสนใจพระพุทธศาสนา จากนั้นกลุ่มประเทศตะวันตกก็เริ่มหันมานับถือพระพุทธศาสนามากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งมีทั้งพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทและพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ส่วนลักษณะการศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนาของชาวตะวันตกมักศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัย แล้วนำไปสู่การฝึกปฏิบัติขัดเกลา และเกิดองค์กรพุทธขึ้น ซึ่งต่างจากตะวันออกที่ฝึกศึกษาพระพุทธศาสนาในรูปแบบทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต

อาจสรุปในประเด็นด้านประวัติความเป็นมาได้ว่า พระพุทธศาสนาแพร่ขยายเข้าสู่ยุโรปตั้งแต่เมื่อไร ไม่มีหลักฐานยืนยันตายตัว ลักษณะการขยายตัวของพระพุทธศาสนาเท่าที่มีหลักฐาน เริ่มจากความสนใจ

ของปัจเจกบุคคลชาวยุโรป จากนั้นก็ขยายตัวเป็นองค์กร ตลอดถึงการเคลื่อนตัวของกลุ่มชาวพุทธจากภูมิภาคตะวันออกเข้ายังยุโรป ทำให้เกิดชุมชนชาวพุทธขึ้น ชาวตะวันตกบางท่านมีความศรัทธาแรงกล้าบวชเป็นพระภิกษุ แล้วทำการเผยแผ่ในแถบประเทศภูมิภาคของตน มีการศึกษาแล้วเรียบเรียงวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาขึ้น ในสถาบันทางการศึกษาบางแห่งจัดให้มีการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาเกิดงานเขียนวิชาการด้านพระพุทธศาสนามากขึ้น

สภาพการณ์ปัจจุบันในปัจจุบันมีชาวยุโรปหันมานับถือพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีทั้งที่เป็นภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา เช่น ที่ประเทศอังกฤษ จากรายงานในวารสารทางสายกลางของพุทธสมาคมลอนดอนระบุว่า มีสมาคมองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาจัดอยู่ในประเทศอังกฤษประมาณ 30 แห่ง เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา นอกจากนี้ได้สร้างวัดพุทธประทีปซึ่งถือเป็นวัดแรกของไทยในยุโรป มีชาวพุทธไทยและชาติอื่น ๆ มาประกอบกิจกรรมภายในวัดอยู่เสมอ ในระยะต่อมาก็มีการสร้างวัดต่าง ๆ เพิ่มขึ้น รวมทั้งหมด 8 วัดที่ประเทศเยอรมันในปัจจุบัน ชาวเยอรมันได้นับถือพระพุทธศาสนาในส่วนของเนื้อหา โดยเฉพาะด้านปรัชญาพุทธ ปฏิบัติวิปัสณากรรมฐาน มากกว่าสนใจในด้านรูปแบบและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เขาเข้าถึงพระพุทธศาสนาด้วยสติปัญญาของตนเอง แม้จะไม่ปรากฏวัดวาอารามทางพระพุทธศาสนามากมายก็ตาม แต่ก็มีชาวเยอรมันไม่น้อยที่นับถือพระพุทธศาสนาจากหลักธรรมคำสั่งสอนเป็นต้น ประเทศอื่น ๆ ในยุโรปก็มีการเปิดรับพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น

ปัจจุบันพระพุทธศาสนากระจายอยู่ทั่วทวีปยุโรปเกือบทุกประเทศโดยนับจำนวนประเทศชาวพุทธที่ได้รับเชิญมาประชุมชาวพุทธนานาชาติเมื่อ เดือนพฤษภาคม 2549 ที่ผ่านมามีถึง 18 ประเทศ ได้แก่ เดนมาร์ก (Denmark) ฟินแลนด์ (Finland) ไอซ์แลนด์ (Iceland) รัสเซีย (Russia) สวีเดน (Sweden) อังกฤษ (U.K.) เยอรมัน (Germany) ฝรั่งเศส (France) เนเธอร์แลนด์ (Netherlands) เบลเยียม (Belgium) ออสเตรีย (Austria) สวิสเซอร์แลนด์ (Switzerland) โครเอเชีย (Croatia) โรมาเนีย (Romania) อิตาลี (Italy) สเปน (Spain) ตากิกิสถาน (Tajigistan) ยูเครน (Ukraine)

พระพุทธศาสนาแบบไทยได้พัฒนาขึ้นในประเทศตะวันตก และมีความมั่นคงเข้มแข็งหลากหลายขึ้นเรื่อย จากมุมมองของพระสงฆ์ที่เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุโรปให้ทัศนะว่า

“อังกฤษเหมาะที่จะเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลไปในตะวันตกได้ ด้วยอาศัยปัจจัยหลายประการ โดยประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ไม่ใหญ่โตมากนัก การติดต่อคมนาคมกับประเทศอื่น ๆ แลยุโรปและอเมริกาสะดวก เรื่องของพระพุทธศาสนาก็ไม่ใช่ของใหม่ที่เดียวสำหรับประเทศอังกฤษ และยังเป็นที่ยอมรับในหมู่ปัญญาชนว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีเหตุผลน่ารับฟัง มีคำสอนที่ละเอียดลึกซึ้ง ประกอบกับในปัจจุบัน การทำสมาธิ หรือ Meditation ได้รับความสนใจจากคนทุกระดับในสังคม เพราะเห็นว่าเป็นวิธีผ่อนคลายความตึงเครียด ซึ่งมักเป็นปัญหาของคนในสังคมที่เจริญในด้านวัตถุแล้ว แต่ละเลยทางด้านจิตพัฒนาจิตใจ อนึ่งในปัจจุบันชาวตะวันตกกำลังมีความวิตกกังวลอย่างมากเกี่ยวกับเรื่องสภาพความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีความรู้สึกซาบซึ้งประทับใจ

ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาซึ่งเน้นการดำเนินชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติ ให้มีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย หลายคนจึงเห็นว่า พระพุทธศาสนาเข้าได้ดีกับอุดมการณ์ของคนที่มีความเป็นห่วงต่อสถานการณ์ของโลกปัจจุบัน”(พระโพธิญาณเถระ,515)

กลุ่มสมาคมสมณะในประเทศไทยรายงานว่า “การสอนสมาธิแนวดั้งเดิมของไทย คือ อานาปานสติ สมถะและวิปัสสนา ที่ลอนดอนได้รับความนิยมมาก ปี พ.ศ. 2548 มีการเปิดสอนปฏิบัติสมาธิตามที่ตั้งต่าง ๆ กว่า 20 แห่งทั่วประเทศอังกฤษ และยังมีที่ เวลส์ แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกาด้วย...”(พอล เดนนิสสัน ,2548) นอกจากนี้สาขาของสมาคมที่แคมบริจ ลอนดอนและแมน เชสเตอร์ มีความสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นกับแนวทางปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาแบบไทยมาเป็นเวลาหลายปี โดยมีสมาชิกหลายท่านเดินทางไปเมืองไทยเพื่อปฏิบัติกรรมฐานให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเป็นระยะ ในทำนองนี้ ความสัมพันธ์ที่มีอยู่แล้วก็จะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และทำให้ความสัมพันธ์ใหม่พัฒนาต่อไป

จากหลักฐานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายเถรวาทและฝ่ายมหายานที่แผ่ขยายไปในทวีปยุโรปมีพัฒนาการและได้รับการตอบรับที่ดีชาวยุโรปให้ความสนใจพระพุทธศาสนาในด้านเนื้อหาเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ประยุกต์ใช้ในด้านฝึกปฏิบัติอบรม พัฒนาจิตปัญญา และหลักการทางพุทธศาสนาก็เข้าได้ดีกับวัฒนธรรมแสงปัญญาของชาวยุโรป เพราะหลักการพุทธเน้นการใช้เหตุผล ให้อิสระทางความคิด ไม่ผูกขาดทางความคิด ดังนั้นแม้ศาสนาพุทธจะเป็นสิ่งใหม่สำหรับชาวยุโรป ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ขยายวงกว้างทางสังคม แต่ก็ค่อนข้างเข้ากันได้กับภูมิปัญญาแบบฝรั่ง มีคุณค่าต่อชีวิตปัจเจกบุคคลและสิ่งแวดล้อม จึงอาจกล่าวได้ว่าสภาพการณ์ปัจจุบันของศาสนาพุทธในยุโรปเป็นช่วงของการเริ่มต้นที่ได้รับการยอมรับและมั่นคง การไม่ได้รับปฏิบัติและต่อต้านนับเป็นโอกาสที่ดีของพระพุทธศาสนา ที่จะเติบโตในแผ่นดินยุโรปต่อไป

ภาพที่ 2 ภาพแสดงวิถีชีวิตชาวพุทธไทย

อิทธิพลของพระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาในยุโรปยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นจึงยังไม่มีอิทธิพลกว้างไกลมากนัก จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มชาวพุทธแถบเอเชียที่อพยพเข้าไปอยู่ในยุโรปเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้วัดเป็นแหล่งนัดพบปะ ประกอบพิธีกรรมสำคัญๆ เป็นศูนย์รวมวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบเอเชียในต่างแดน นอกจากนี้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนายังเป็นปรัชญาชีวิตที่ลึกซึ้ง ให้โลกทัศน์ชีวทัศน์ ส่วนกลุ่มชาวพุทธที่เป็นชาวยุโรปบางท่านบางกลุ่มที่เห็นความสำคัญทางพระพุทธศาสนาก็ประยุกต์หลักพุทธธรรมไปใช้ เรียนรู้วิชาการทางพระพุทธศาสนาแล้วศรัทธาเล็งเห็นศาสนาเดิมหันมานับมานับถือพระพุทธศาสนา เปลี่ยนรูปแบบชีวิตมาเป็นชาวพุทธใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักปรัชญาดำเนินชีวิต อาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาในยุโรปมีอิทธิพลด้านแนวคิด หลักดำเนินชีวิต หลักปฏิบัติขัตติยกลา ด้านการศึกษา ด้านสังคม และวัฒนธรรมในวงที่จำกัดเฉพาะกลุ่มของตน ยังไม่มีอิทธิพลในระดับการเมืองหรือวงกว้างออกไป โดยเฉพาะด้านวิปัสสนากรรมฐานซึ่งเป็นที่สนใจของชาวตะวันตกมาก มีข้อมูลบอกว่า “ปัจจุบันประเทศตะวันตก ได้นำวิธีการแบบพุทธมาสอนประยุกต์ใช้ในท่ามกลางหลายๆ วิธีที่แพร่หลายไปยังตะวันตก วิธีวิปัสสนาก็เป็นวิธีหนึ่งที่แพร่หลายสู่ตะวันตก”(บรรจง โสตาดี,2556)

ชาวตะวันตกเกิดความสนใจและศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมตะวันออกอย่างจริงจัง ทำให้เกิดองค์กรทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญๆ ขึ้น โดยเริ่มต้นจากสถาบันการศึกษา สมาคมชาวพุทธ และองค์กรของคณะสงฆ์ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1) สถาบันการศึกษา : พระพุทธศาสนาในตะวันตกก่อเกิดจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่บรรจุวิชาการด้านตะวันออก จากนั้นก็มีนักคิดนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาขึ้นมีความศรัทธา บางท่านก็ออกบวชเป็นภิกษุ บางท่านก็เขียนหนังสือ แปลคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา แล้วขยายตัวขึ้นเป็นกลุ่ม องค์กร

2) สมาคม (กลุ่มชาวพุทธ) : เกิดจากความมุ่งมั่นของปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กร และอื่นๆ การดำเนินการของสมาคมให้อยู่ได้ ความเข้าใจพื้นฐานของสังคมตะวันตก ทุกชีวิตทุกองค์กรต้องอยู่ภายใต้กฎกติกาเงื่อนไขเดียวกัน คือระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ผูกพันทุกอย่างให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยใช้ตัวเชื่อมคือ ระบบเงินตรา ในลักษณะนี้จึงไม่มีองค์กรใดจะอยู่อย่างอิสระอย่างปราศจากการเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น การขยายตัวของพระพุทธศาสนาในสังคมเงินตรา จึงกระทำได้ที่ภายใต้เงื่อนไขของระบบทุนนิยมที่มีโครงสร้างเครือข่ายโยงใยทั่วถึงกันหมด การจะพัฒนาองค์กรพระพุทธศาสนาในยุคสังคมโลกาภิวัตน์ให้เติบโต จากเงื่อนไขที่เปลี่ยนไปและแตกต่างกันจึงไม่อาจทำในรูปแบบเดิมเหมือนดังในอดีต และเหมือน กับที่เคยทำในช่วงสังคมโบราณที่มอบหมายให้สมณะทูตทำหน้าที่ การเติบโตของพระพุทธ ศาสนาในยุโรป ลักษณะเช่นนี้อาจสอดคล้องและเหมาะสมตามบริบทของโลกปัจจุบันนี้ก็ได้

3) องค์กรสังฆะ: ในสมัยโบราณการขับเคลื่อนของพระพุทธศาสนาไปยังดินแดนต่าง ๆ อาศัยการทำหน้าที่ของพระสงฆ์(สมณทูต)เป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์สายเถรวาทหรือมหายาน ถือว่าเป็นกลไกหรือแนวทางที่สำคัญในการผลักดันให้พระพุทธศาสนาขยายตัวไปทั่วสารทิศ จะเป็นด้วยเหตุใดไม่ทราบ การปฏิบัติภารกิจด้านนี้ของคณะสงฆ์ในยุคใหม่อ่อนลง จึงเป็นที่สังเกตได้จากจุดเริ่มต้นของการ

เคลื่อนตัวของพระพุทธศาสนาเข้าไปยังตะวันตกต่างกับยุคโบราณ ที่ไม่ได้พึ่งพาคณะสงฆ์เป็นผู้บุกเบิกในช่วงต้น แต่เกิดจากความสนใจของชาวตะวันตกเอง ต่อมาคณะสงฆ์ก็เข้ามารับช่วงต่อเติมให้พระพุทธศาสนาในตะวันตกมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งคณะสงฆ์ทางพระพุทธศาสนาในปัจจุบันมี 2 สาย คือสายเถรวาทกับสายมหายาน ว่าโดยลักษณะการทำงานของคณะสงฆ์สองสายนี้มีวิธีการที่แตกต่างกันตามลักษณะของนิกายทั้งสอง กล่าวคือ สายมหายานมีการปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เร็ว จึงสามารถสนองตอบหรือบริการชุมชนได้กว้างและรวดเร็วทันเหตุ การณ์ ส่วนเถรวาทมีการเปลี่ยนแปลงช้า แต่หนักแน่น มั่นคง การเคลื่อนตัวเข้าไปในยุโรปของเถรวาทจึงเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่หวือหวา สร้างความเข้มแข็ง มั่นคงขึ้นเรื่อย ๆ การเติบโตของวัดพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทยในช่วงแรกๆ ต้องพึ่งพาสมาคมต่าง ๆ ที่มีอยู่ก่อนในการดำเนินการสนับสนุน ต่อมาก็ค่อยๆ พึ่งพึ่งน้อยลงและเริ่มอิสระเสรีมากขึ้น ในปัจจุบันบางวัดก็มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ เช่น วัดพุทธประทีป วัดอมรวดี วัดศรีนครินทรวราราม เป็นต้น การปรับตัวของคณะสงฆ์หรือกลุ่มองค์กรพุทธในตะวันตกอาจมีความกระทบกระทั่งกันบ้างเป็นเรื่องธรรมดาในช่วงแรกของการพัฒนาการ ซึ่งก็ไม่ถือว่าเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญต่อการขยายตัวของพระพุทธศาสนาในตะวันตกแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด องค์กรสงฆ์ องค์กรพุทธฝ่ายฆราวาส องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้พระพุทธศาสนาขยายตัวและมีความมั่นคงมากขึ้น

ภาพที่ 3 พระโพธิญาณเถระ (ชา สุภทโท) กับลูกศิษย์ที่เป็นชาวต่างชาติในคราวเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศอังกฤษ

4) แนวโน้มในอนาคต มีเงื่อนไขหลายอย่างที่เป็นดัชนีบ่งชี้แนวโน้มของพระพุทธศาสนาในยุโรปได้แก่

1) องค์การสหประชาชาติให้การสนับสนุนโดยรับรองวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลของสหประชาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นความหวังของชาวโลก ที่จะสร้างสันติภาพในการอยู่ร่วมกันได้ ดังสาส์นแสดงความยินดีและสนับสนุนของเลขาธิการองค์การสหประชาชาติว่า “มีงานสำคัญเร่งด่วน สำหรับผู้นำศาสนาทั่วโลกที่ต้องรวบรวมพลังกันให้เข้มแข็งยิ่งกว่าเดิมเพื่อที่จะให้พวกเรารู้ถึงปัญหาที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ปัญหาที่เราสังสมมาแต่ดั้งเดิม จำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ ช่วยเหลือครอบครัวมนุษย์อย่างจริงจัง ให้อยู่เหนือความชิงชังและความแบ่งแยก”

การประชุมสุดยอดสันติภาพโลกได้เริ่มกระตุ้นให้ผู้นำศาสนาร่วมกับองค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดความรุนแรง และการเปลี่ยนความรุนแรงนั้นไปสู่สันติวิธีพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญที่จะทำการรณรงค์เพื่อสันติภาพของโลก นั้นอาจเนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า มีวิญญูจักรแห่งการเบียดเบียนกันที่เกิดขึ้นในสังคมพุทธน้อยกว่าเกิดขึ้นในสังคมศาสนาอื่น เมื่อผู้นำยิวและผู้นำมุสลิมจากตะวันออกกลางมานั่งประชุมกัน ข้าพเจ้าเชื่อว่าควรจะมีผู้นำชาวพุทธในโต๊ะนั้นด้วย ซึ่งเป็นผู้ไม่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อันวุ่นวายนั้นและไม่มีความพยายามแบบใช้อารมณ์ในภูมิภาค ...ด้วยปัญญาทางพระพุทธศาสนาจะช่วยเปลี่ยนความแปลกแยกที่เกิดขึ้นมายาวนานไปสู่แนวคิดแห่งความเป็นเอกภาพของมนุษย์ในยุคใหม่(นางสาวเดนา เมอร์เรียม,2543)

2) การร่วมมือกันของกลุ่มชาวพุทธทั่วโลก ความเคลื่อนไหวล่าสุดเกี่ยวกับกลุ่มประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาได้ร่วมมือกันประชุม หาแนวทางร่วมกันพัฒนาสร้างสรรค์พระพุทธศาสนาให้เข้มแข็งและสอดคล้องกับสภาพการณ์ของโลกปัจจุบัน โดยประเทศไทยได้เป็นศูนย์กลางประสานการร่วมมือของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทและมหายาน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 เป็นต้นมา ก่อให้เกิดการร่วมมือกันของชาวพุทธมากขึ้น เช่น “สมัชชาพระพุทธศาสนาแห่งโลก”(กฎบัตรสมัชชาพระพุทธศาสนาแห่งโลก,2543) (The World Buddhism Conference) มีชื่อย่อว่า “สพล” (WBC) ประกอบด้วยสมาชิกภาพ 16 ประเทศ ซึ่งเป็นหลักประกันความมั่นคงและความก้าวหน้าของพระพุทธศาสนาในระดับหนึ่ง นอกจากการประชุมเมื่อปี พ.ศ.2547 ดังที่มีการแถลงการณ์มีสาระเป็นข้อสรุปประเด็นหลักๆ จะมีการสร้างวัดและปราสาทที่สวยงามเพื่อใช้จัดสัมมนาวิชาการเรื่องการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของพระพุทธศาสนา การร่วมมือกันขององค์กรชาวพุทธถือเป็นประเด็นสำคัญองค์กรชาวพุทธ การศึกษาพระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนากับสังคมสงเคราะห์ การรับรองวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากล*

3) การประชุมกลุ่มชาวพุทธทั่วโลกในทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้องค์กรพุทธเข้มแข็งขึ้น การทำงานอย่างจริงจัง ทุ่มเท เสียสละของเหล่าบรรดาพุทธศาสนิก ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ การไม่ขัดแย้ง

*พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). วิสาขบูชาวันสำคัญสากลของโลก. (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗, หน้า ๖๗ – ๗๓).

หักล้างกันเองในเรื่องของลัทธินิกาย รวมถึง “ทิศทางการวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21” (พระ ดร.บอบ-ฮอง, 2543) อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การปฏิบัติภารกิจของพระธรรมทูตไทยสายต่างประเทศ นับว่ามีความสำคัญต่อพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในยุโรปเป็นอย่างมาก จะเห็นว่าการปรับปรุงพัฒนาองค์กรอยู่เรื่อยๆ พระสงฆ์ไทยหลายรูปที่ปฏิบัติภารกิจเข้าถึงกลุ่มประชาชนท้องถิ่น มีความสามารถเผยแผ่พุทธธรรมได้ลึกซึ้งจนสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติชาวต่างชาติให้มานับถือพระพุทธศาสนาได้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นชาวตะวันตกเองที่มีศรัทธาและมาฝึกปฏิบัติจากไทยพม่า ลังกา แล้วกลับไปสั่งสอนในประเทศของตนจนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยอดเยี่ยม เช่น พระสุเมโธ ศิษย์หลวงพ่อกษัตริย์ พระสันติกโร ศิษย์หลวงพ่อกษัตริย์ เป็นต้น

4) โลภยุคโลกาภิวัตน์(Globalization)เป็นสื่อนำกระบวนการทัศน์แบบพุทธที่เน้นสันติภาพ มิตรภาพ ภารดรภาพ สอดรับกับสภาพการณ์ของโลกปัจจุบัน เข้าได้กับวิทยาการสมัยใหม่ ให้กระจายออกไปกว้างไกลอย่างไร้ขอบเขต เงื่อนไขเหล่านี้เป็นดัชนีชี้วัดว่าพระพุทธศาสนาในดินแดนยุโรปอาจเจริญเติบโต รุ่งเรืองเฟื่องฟูขึ้นในเวลาอันใกล้

พระพุทธศาสนาในทวีปอเมริกาทวีปอเมริกาเป็นทวีปที่ใหญ่เป็นอันดับสองรองจากทวีปเอเชีย มีความเป็นมาที่ยาวนานมีศาสนาคริสต์เป็นศาสนาหลัก ศาสนาพุทธจึงเป็นสิ่งใหม่สำหรับชาวอเมริกา ลักษณะทั่วไปของคนอเมริกามีวัฒนธรรมแสงปัญญา จึงค่อนข้างเข้ากันได้ดีกับหลักการทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งให้ความเสรีทางความคิด สนับสนุนการใช้เหตุผล การศึกษาในหัวข้อนี้มีประเด็นศึกษา 4 ประเด็น ได้แก่ ศึกษาประวัติความเป็นมา ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน ศึกษาอิทธิพล และศึกษาแนวโน้มของพระพุทธศาสนาในทวีปอเมริกา โดยมีสาระดังต่อไปนี้

1) ประวัติความเป็นมาในทวีปอเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้ มีพระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ หลายประเทศ เท่าที่ส่งผู้นำชาวพุทธเข้าร่วมประชุมในประเทศไทยมี 4 ประเทศได้แก่ ประเทศอเมริกา (U.S.A.) ประเทศเม็กซิโก (Mexico) ประเทศบราซิล (Brazil) ประเทศชิลี (Chile) ส่วนประเทศแคนาดา (Canada) ไม่ได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมการเคลื่อนไหวของพระพุทธศาสนาเข้าไปในทวีปอเมริกาเกิดขึ้นหลังทวีปยุโรป แต่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ เริ่มต้นที่สถาบันทางการศึกษา องค์กรชาวพุทธ และพระสงฆ์ ในพระพุทธศาสนา ช่วงต้นเป็นการนำเข้าไปโดยชาวพุทธจีนและญี่ปุ่น ต่อมาพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบพม่า ลังกา และไทยก็เคลื่อนเข้าไปพระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2484 เป็นพระพุทธศานามหายานจากประเทศจีน และญี่ปุ่น ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในอเมริกาเป็นไปอย่างช้า ๆ แต่ทว่ามั่นคง ศูนย์พระพุทธศาสนาที่สำคัญ อยู่ที่ ซานฟรานซิสโก, ลอสแอนเจลิส , และซีแอตเติล แถบฝั่งทะเลตะวันตก ในฮาวายมีวัด 5 แห่ง ลอสแอนเจลิสมี 13 แห่ง ซานฟรานซิสโกมี 4 แห่ง และนครนิวยอร์ก 2 แห่ง ประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนามีอยู่ประมาณ 500,000 คน

พระราชบัญญัติ (สมชัย กุศลจิตโต) ให้ทัศนะว่า “พระพุทธศาสนาเข้าสู่สหรัฐ อเมริกาประมาณ 150 ปี เริ่มจากพระพุทธศานามหายานแบบจีนและญี่ปุ่นวัชรยานจากทิเบตมหาวิทยาลัยหลายแห่ง และ

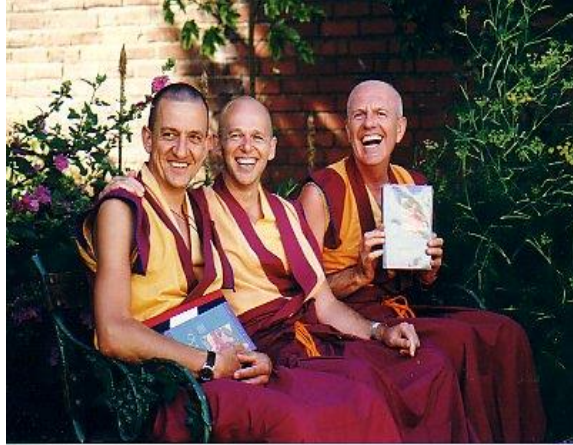
ตามด้วยพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบลังกา พม่า ไทย กัมพูชา และลาว ซึ่งมีกิจกรรมแข่งขันและจริงจังมีประสิทธิภาพ มีข้อมูลชี้ให้เห็นว่าประชากรชาวพุทธเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เหตุผลที่ทำให้คนอเมริกันสนใจ มาศึกษาและปฏิบัติตามพระพุทธศาสนามากขึ้น 1) จิตใจใฝ่หาของคนอเมริกันเอง 2) พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผลวิทยาศาสตร์จึงเหมาะกับคนและสังคมอเมริกัน 3) พระพุทธศาสนาตอบสนองเรื่องสมาธิ ความสงบ และความสุขที่แท้จริง มีข้อสังเกตเพิ่มว่ามีตัวเลขของคนอเมริกันที่ระบุว่าไม่นับถือศาสนาอะไร และไม่ตอบเรื่องนี้ รวมกันแล้วมากกว่า 40 ล้านคน ปรากฏการณ์อีกด้านหนึ่ง คือ พระพุทธศาสนาโตเร็ว แต่ก็มีแนวโน้มว่ามีบางส่วนก็ออกจากพระพุทธ ศาสนาเร็วเช่นกัน ซึ่งอาจมีสาเหตุจาก 1) วัด สำนักสงฆ์ ครู อาจารย์ ไม่สามารถอบรมสั่งสอนสร้างศรัทธาให้มั่นคงได้ 2) ผู้ที่เข้ามานับถือเป็นนักทดลอง (Window Shopping) ตามแฟชั่น ไม่มุ่งมั่นจริงจังว่ากันไปตามความชอบใจ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอเมริกาทำกันมาเมื่อ 100 ปีที่แล้ว พึ่งมามีความเข้มข้นเมื่อประมาณ 30 ปีมานี้ โดยมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน กลุ่มเป้าหมายไม่เพียงชาวพุทธเดิมที่เดินทางไปจากเอเชีย แต่มีกรอบของการปฏิบัติขยายกว้างมากขึ้น การปฏิบัติการกิจของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกาจะสัมฤทธิ์ผลขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้ 1) ความลึกซึ้งทางจิตและวิญญาณและมีฉันทะเอาจริงในการเผยแผ่ 2) มีการสนับสนุน และการบริหารจัดการชัดเจนยิ่งขึ้น 3) ระยะเวลา”(พระราชปัญญาเมธี,2554)

องค์การพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในอเมริกา ได้แก่ พุทธสมาคมในวอชิงตัน ดี.ซี. ชื่อว่า “สหายพระพุทธศาสนา” (Friend of Buddhism) ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสหรัฐ จนเป็นที่สนใจของประชาชนชาวสหรัฐอเมริกาไม่น้อย จนถึงกับได้เปิดหลักสูตรวิชาพุทธศาสตร์ในระดับปริญญาเอกขึ้นเป็นแห่งแรกในอเมริกา ในมหา วิทยาลัยวิสคอนซิน ในแผนกวิชาการศึกษา เมื่อ พ.ศ.2504 ประเทศที่นับถือพระพุทธ ศาสนาต่างๆ คือ พม่า กัมพูชา ลังกา อินเดีย ลาว ไทย เวียดนาม ไต้หวัน และญี่ปุ่น ได้ร่วมกันก่อสร้างวัดพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้น โดยการประชุมกันของเอกอัครราชทูตของประเทศต่างๆ ในวัดประกอบด้วยห้องฝึกสมาธิ ห้องสมุดด้วย

ในส่วนของพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทย ในปี พ.ศ. 2513 ได้มีกลุ่มคณะพุทธศาสนิกชนชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ร่วมใจกันก่อตั้งพุทธสมาคมไทยอเมริกันขึ้น ที่นครลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย ได้ก่อตั้งสำนักสงฆ์ชั่วคราวที่นั่น พ.ศ.2515 ได้เริ่มสร้างวัดไทยแห่งแรกในอเมริกา เสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2525 เป็นที่เรียบร้อยเพื่อทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ชาวไทยในนครลอสแอนเจลิส เป็นสถานที่เริ่มต้นแห่งแรก เพื่อจะทำการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาขยายวงกว้างไปยังรัฐอื่นในสหรัฐอเมริกาต่อไป

พระสงฆ์ไทยที่เข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอเมริกา ให้ทัศนะว่า “มีสำนักปฏิบัติกรรมฐานมากมายหลายสำนัก หลายครูบาอาจารย์ ผู้ปฏิบัติยังหาแนวทางตนเองไม่พบ มักชอบเปลี่ยนอาจารย์ เปลี่ยนแนวปฏิบัติลองปฏิบัติใหม่ไปเรื่อยๆ อาจารย์สอนกรรมฐานมากแต่คนทำกรรมฐานจริงๆ ไม่ค่อยมี”

(พระโพธิญาณเถระ, 2544) จากทัศนะดังกล่าวส่งผลทั้งด้านลบด้านบวก ทั้งนี้เพราะความหลากหลายก็เป็นทางเลือกมากขึ้น หลากหลายรูปแบบ แต่ก็อาจสร้างความสับสนขาดความเป็นเอกภาพและอ่อนแอได้เช่นกัน

ภาพที่ 4 พระสงฆ์ชาวตะวันตกบวชเป็นภิกษุเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศของตน

2) สภาพการณ์ปัจจุบันในปัจจุบันคณะสงฆ์ไทยนำพระพุทธศาสนาเข้าไปในสหรัฐอเมริกา กระทำอย่างมีแผนการเป็นระบบ มีการกวาดค้น ตรวจสอบคัดสรรและเตรียมพร้อม มีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน ดังพระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต) ให้ทัศนะว่า “ก่อน พ.ศ.2500 เล็กน้อย ชาวไทยไม่ชอบไปต่างประเทศ และไม่มีมีความสุขกับวัฒนธรรมตะวันตก พระสงฆ์ไทยก็เช่นกัน ไม่ได้รับอนุญาตให้เรียนภาษาอังกฤษ และวิชาอื่น ๆ กำแพงวัดเปิดกว้างเมื่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ) ได้รับอาราธนาไปประเทศ พม่า อินเดีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา เพื่องานพระธรรมทูต” (พระศรีปริยัติโมลี, 2543)

พระชาวอเมริกาที่บวชในสายมหายานให้ความเห็นว่า คลื่นพระพุทธศาสนาเข้าสู่ยุโรปได้อย่างไร พระพุทธศาสนาเป็นทางเลือกใหม่ ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับชาวอเมริกาเป็นความสนใจช่วงต้น พระพุทธศาสนา มหายานเข้าถึง ใกล้ชิดเสรีกว่า เข้าถึงง่ายกว่า ส่วนพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทเข้าถึงยาก แต่มีรายละเอียดลึกซึ้งมากกว่า

3) อิทธิพลของพระพุทธศาสนาการศึกษาอิทธิพลของพระพุทธศาสนาในทวีปยุโรปและทวีปอเมริกา กำหนดขอบเขตการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ อิทธิพลด้านสังคม อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจ และอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) อิทธิพลด้านสังคม พระพุทธศาสนาสนองความต้องการของชาวตะวันตกได้ เพราะมีหลักประพจน์ปฏิบัติ แสวงหาความจริงบนพื้นฐานแห่งเหตุผล และพิสูจน์ให้เห็นผลได้ตามหลักธรรมชาติ เน้นความสุขสงบสุขทางจิตใจ ลดความรุนแรงของวัตถุนิยม ทำให้ชีวิตเรียบง่าย และทำให้ลดปัญหาทางสังคมลง วัดในพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางศึกษาวัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนา และเป็นที่พักของประชาชนในยุโรปและอเมริกาได้ มีชนชาวยุโรป และอเมริกาเข้ามาบรรพชาและอุปสมบท เพื่อศึกษาเล่าเรียนทางพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนไม่น้อย ช่วยให้สังคมชาวยุโรปอเมริกา และเอเชียมีความเป็นอยู่ผูกพันกัน สังคมแห่งชาวพุทธนั้น เป็นสังคมแห่งผู้มีเมตตาธรรม มีความกตัญญูต่อกันต่อผู้มีอุปการะคุณ และยังเป็นผู้อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามทางศาสนาได้อย่างเหนียวแน่นและมั่นคง นอกจากนี้วัดยังเป็นแหล่ง

พบปะแลกเปลี่ยนและศึกษาวัฒนธรรมสำหรับประชาชนจากประเทศต่าง ๆ เปิดโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แก่ลูกหลานชาวไทย และชาวต่างประเทศที่สนใจจะเรียนภาษาไทย ดนตรีไทยศิลปวัฒนธรรมอีกด้วย

2) อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจ กระบวนทัศน์ทางพระพุทธศาสนา มีลักษณะขัดแย้งกับแนวคิดแบบวัตถุนิยม (Materialism) และแนวคิดแบบบริโภคนิยม (Consumerism) โดยสอนเรื่องการค้าเงินชีวิตด้วยความพอดี มีความสันโดษ ประหยัด ใช้จ่ายตามความจำเป็น ไม่ส่งเสริมการบริโภคตามปรารถนาทุกอย่าง ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดแบบพอเพียง เน้นความจำเป็นในการสนองต่อความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ชาวยุโรปและอเมริกาเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก จึงมีส่วนในการช่วยลดความฟุ่มเฟือยตามค่านิยมต่าง ๆ ในการดำรงชีพความเป็นอยู่ มีความสันโดษในการครองชีพทางด้านเครื่องอุปโภค บริโภคต่าง ๆ คำสอนทางพระพุทธศาสนาเน้นถึงการเลี้ยงชีพให้สุจริต (สัมมาอาชีวะ) ไม่ประกอบอาชีพในทางทุจริต (มิจฉาอาชีวะ) เน้นการผลิตและประกอบกิจกรรมด้านเศรษฐกิจที่ไม่เบียดเบียน ตลอดจนการบริโภคอย่างรู้เท่าทันไม่เป็นทาส

3) อิทธิพลทางการเมือง การสนับสนุนช่วยเหลือการก่อสร้างถาวรวัตถุ และความร่วมมือต่าง ๆ ของกลุ่มพุทธศาสนิก ชนรมสมาคมและองค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์ทั่วโลก ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ และได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการเผยแผ่ธรรม การปฏิบัติธรรมของกันและกัน ที่อธิบายธรรมด้านประยุกต์ เพื่อให้คนหนุ่มสาวเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา เป็นความสัมพันธ์ไมตรีทางศาสนาระหว่างประเทศ

หากถามว่าพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อชาวยุโรปอเมริกาอย่างไรอาจตอบได้ว่าพระพุทธศาสนาก่อให้เกิดคุณค่าใหม่ในด้านศาสนาแก่ชาวตะวันตก ต่างไปจากศาสนาเดิมที่เขาพบเห็น เช่น การเปิดกว้างให้เสรีภาพทางความคิด ถือเป็นอาวุธที่สำคัญของพระพุทธ ศาสนา การเน้นสันติภาพ ฆราวาสภาพ มิตรภาพ หลีกเลียงความรุนแรงทุกประการ เป็นจุดแข็งของพระพุทธศาสนามาแต่อดีตที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป การเติมเต็มด้านจิตปัญญาให้ผ่อนคลายและปล่อยวางมากกว่าข้อบัญญัติอันเข้มงวด เป็นสิ่งที่พบเห็นโดยทั่วไปในพระพุทธ ศาสนา ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลด้านความคิด การปฏิบัติ ความสุข วิถีชีวิตของชาวตะวันตก มากกว่านั้นการศึกษาถึงการเติบโตของพระพุทธศาสนาในตะวันตกจะเป็นไปได้เพียงใด เงื่อนไขอะไรที่จะทำให้พระพุทธศาสนาในตะวันตกเฟื่องฟูขึ้นเป็นเรื่องที่จำเป็น

ภาพที่ 5 ภาพแสดงการประชุมชาวพุทธทั่วโลกที่ประเทศไทย พ.ศ.2549

โลกแห่งพระพุทธศาสนาในทศวรรษที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ที่น่าจะมีส่วนสำคัญต่อความเป็นไปของพระพุทธศาสนาในอนาคตได้แก่ 1) การประชุมสุดยอดผู้นำชาวพุทธครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2541 ที่ประเทศญี่ปุ่นและครั้งที่ 2 พ.ศ.2543 ที่ประเทศไทยได้มีการจัดตั้ง “สมัชชาพระพุทธศาสนาแห่งโลก หรือการประชุมสุดยอดผู้นำชาวพุทธ”(คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ,2543) การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธ ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2544 ที่ประเทศกัมพูชา ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างชาวพุทธมากยิ่งขึ้น 2) องค์การสหประชาชาติ (United International)ให้การรับรองวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลสหประชาชาติ เมื่อปี พ.ศ.2542 เป็นการรับรองขององค์กรสูงสุดของโลกต่อพระพุทธศาสนาว่าหลักการพุทธเป็นบรรทัดฐานในการสร้างสันติภาพและดุลยภาพของโลก เป็นความหวังของมวลมนุษยชาติ จากการรับรองขององค์การสหประชาชาติสร้างความเคลื่อนไหวอย่างคึกคักในกลุ่มชาวพุทธทั่วโลก เช่น การประชุมนานาชาติว่าด้วยพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายาน ความร่วมมือ: ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชาวพุทธ ผนวชประชุมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และศูนย์ประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 16– 20 กรกฎาคม 2547 ที่ประเทศไทย แลกเปลี่ยนร่วม 5 ประเด็น “1) องค์กรชาวพุทธ 2) การศึกษาพระพุทธศาสนา 3) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) พระพุทธศาสนากับสังคมสังเคราะห์ 5) การรับรองวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากล”(พระเทพโสภณ,2547) จากนั้นก็มีการประชุมนานาชาติว่าด้วยพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายาน(ทำงานเป็นหนึ่งเดียว เอกภาพและความร่วมมือของชาวพุทธ) ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2548 ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2549 ที่ประเทศไทยและมีการเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาอย่างยิ่งใหญ่ ดังเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาทั่วโลก ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวย่อมมีผลกระทบด้านบวกต่อการขยายตัวของพระพุทธศาสนาไปยังดินแดนตะวันตกมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 6 แสดงการปฏิบัติกรรมฐานของชาวตะวันตก

พระราชปัญญาเมธี(สมชัย กุศลจิตโต) ให้ทัศนะว่า “จากคุณสมบัติพิเศษของพระพุทธศาสนา และองค์ประกอบต่างๆ ตลอดถึงเพิ่มความจริงจังหนักแน่นในการปฏิบัติภารกิจของคณะสงฆ์ทุกนิกายอย่างต่อเนื่อง อาจกล่าวได้ว่าวันหนึ่งในอนาคตไม่นานนี้ “พระอาทิตย์จะขึ้นทางทิศตะวันตก” ได้อย่างแน่นอน”

พระเทพโสภณ กล่าวในคราวประชุมพระพุทธศาสนานาชาติ ที่ประเทศศรีลังกา ว่า “คณะสงฆ์ได้ฝ่าคลื่นลมมรสุมรอดพ้นวิกฤตมาเป็นเวลากว่า 2,500 ปี นับแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงก่อตั้งคณะสงฆ์นี้ขึ้นมา ถ้าคณะสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างถูกต้องตามพุทธประสงค์ด้วยสติปัญญา พระพุทธศาสนาก็จะดำรงคงอยู่สถาพรในอนาคตกาลเพื่อประโยชน์สุขแห่งมวลมนุษยชาติตลอดไป”(พระเทพโสภณ,2547)

การขยายตัวของพระพุทธศาสนาทั้งสายเถรวาทและมหายาน เริ่มกรุยทางโดยมหายานต่อด้วยเถรวาทแบบพม่า ลังกา และไทย ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมโดยเฉพาะกลุ่มพระสงฆ์สายวัดหนองป่าพงซึ่งมีลูกศิษย์เป็นชาวยุโรปอเมริกาโดยตรง ที่มีความรู้ความสามารถในด้านพระพุทธศาสนาดี มีความตั้งใจในการเผยแผ่อย่างจริงจังและเข้าใจวัฒนธรรมพื้นฐานของตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้พระพุทธศาสนาในแดนตะวันตกพัฒนาได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขต่างๆ ที่จะทำให้พระพุทธศาสนาเติบโตในซีกโลกตะวันตกคือการทำหน้าที่อย่างได้ผลของพระสมณะทูตในโลกปัจจุบันคำสอนของพระพุทธเจ้าสอดคล้องกับสถานการณ์ยุคโลกาภิวัตน์ความร่วมมือกันในการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำงานอย่างมีเป้าหมายเดียวกันแม้จะต่างวิธีการ เช่น การศึกษาทิศทางวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 การศึกษาบทบาทพระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์การศึกษาบทบาทพระพุทธศาสนาทางการศึกษา

พระพุทธศาสนาในทวีปยุโรป ทวีปยุโรปเป็นทวีปที่มีพื้นที่ไม่ใหญ่โตกว้างขวางเมื่อเทียบกับทวีปอื่นๆ แต่มีประชากรที่หนาแน่น มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ความเชื่อถือทางศาสนานับถือศาสนาศาสนาคริสต์เป็นหลักมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ศาสนาพุทธจึงเป็นสิ่งใหม่สำหรับชาวยุโรป ลักษณะทั่วไปของคนในทวีปยุโรปมีวัฒนธรรมแสงปัญญา จึงค่อนข้างเข้ากันได้ดีกับหลักการทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งให้ความเสรีทางความคิด สนับสนุนการใช้เหตุผล การศึกษาในหัวข้อนี้มีประเด็นศึกษา 4 ประเด็น ได้แก่

ศึกษาประวัติความเป็นมา ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน ศึกษาอิทธิพล และศึกษาแนวโน้มของพระพุทธศาสนาในทวีปยุโรป

บทสรุป

พระพุทธศาสนาแพร่ขยายเข้าสู่ยุโรปตั้งแต่เมื่อไรไม่มีหลักฐานยืนยันตายตัว ลักษณะการขยายตัวของพระพุทธศาสนาเท่าที่มีหลักฐาน เริ่มจากความสนใจของปัจเจกบุคคลชาวยุโรป จากนั้นก็ขยายตัวเป็นองค์กร ตลอดถึงการเคลื่อนตัวของกลุ่มชาวพุทธจากภูมิภาคตะวันออกเข้ายังยุโรป ทำให้เกิดชุมชนชาวพุทธขึ้น ชาวตะวันตกบางท่านมีความศรัทธาแรงกล้าบวชเป็นพระภิกษุ แล้วทำการเผยแผ่ในแถบประเทศภูมิภาคของตน มีการศึกษาแล้วเรียบเรียงวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาขึ้น ในสถาบันทางการศึกษาบางแห่งจัดให้มีการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาเกิดงานเขียนวิชาการด้านพระพุทธศาสนามากขึ้น

แนวโน้มในอนาคตมีเงื่อนไขหลายอย่างที่เป็นดัชนีบ่งชี้แนวโน้มของพระพุทธศาสนาในยุโรป ได้แก่ องค์กรสหประชาชาติให้การสนับสนุน การร่วมมือกันของกลุ่มชาวพุทธทั่วโลก การประชุมกลุ่มชาวพุทธทั่วโลกในทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้องค์กรพุทธเข้มแข็งขึ้น โลกาภิวัตน์(Globalization)เป็นสื่อนำ กระบวนทัศน์แบบพุทธที่เน้นสันติภาพ มิตรภาพ ภราดรภาพ

ทวีปอเมริกาเป็นทวีปที่ใหญ่เป็นอันดับสองรองจากทวีปเอเชีย มีความเป็นมาที่ยาวนานมีศาสนาคริสต์เป็นศาสนาหลัก ศาสนาพุทธจึงเป็นสิ่งใหม่สำหรับชาวอเมริกา ลักษณะทั่วไปของคนอเมริกามีวัฒนธรรมแสงปัญญา จึงค่อนข้างเข้ากันได้ดีกับหลักการทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งให้ความเสรีทางความคิด สนับสนุนการใช้เหตุผล การศึกษาในหัวข้อนี้มีประเด็นศึกษา 4 ประเด็น ได้แก่ ศึกษาประวัติความเป็นมา ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน ศึกษาอิทธิพล และศึกษาแนวโน้มของพระพุทธศาสนาในทวีปอเมริกา พระสงฆ์ไทยที่เข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอเมริกา ให้ทัศนะว่า “มีสำนักปฏิบัติกรรมฐานมากมายหลายสำนัก หลายครูบาอาจารย์ ผู้ปฏิบัติยังหาแนวทางตนเองไม่พบ มักชอบเปลี่ยนอาจารย์ เปลี่ยนแนวปฏิบัติลองปฏิบัติใหม่ไปเรื่อยๆ อาจารย์สอนกรรมฐานมากแต่คนทำกรรมฐานจริงๆ ไม่ค่อยมี” จากทัศนะดังกล่าวส่งผลทั้งด้านลบด้านบวก ทั้งนี้เพราะความหลากหลายก็เป็นทางเลือกมากขึ้น หลากหลายรูปแบบ แต่ก็อาจสร้างความสับสนขาดความเป็นเอกภาพและอ่อนแอได้เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขต่างๆ ที่จะทำให้พระพุทธศาสนาเติบโตในซีกโลกตะวันตกคือ การทำหน้าที่อย่างได้ผลของพระสมณะทูตในโลกปัจจุบัน คำสอนของพระพุทธเจ้าสอดคล้องกับสถานการณ์ยุคโลกาภิวัตน์ ความร่วมมือกันในการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำงานอย่างมีเป้าหมายเดียวกันแม้จะต่างวิธีการ เช่น การศึกษาทิศทางวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 การศึกษาบทบาทพระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์ การศึกษาบทบาทพระพุทธศาสนาทางการศึกษา

บรรณานุกรม

- กฎบัตรสมัชชาพระพุทธศาสนาแห่งโลก. ในคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ.(2543). การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ 2. ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.
- คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ.(2543). การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ 2 ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.
- คั่นคว่าเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ.(2543). การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ 2. ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.
- นางสาวเดนา เมอร์เรียม.(2543). คำปราศรัยแสดงความยินดี. ในคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ. การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ 2. ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.
- บรรจง โสดาดี.(2543). การใช้ตรรกะในวิธีสอนของพระโพธิญาณเถระชา สุภทโท. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาปรัชญา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัณฑิตวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเอกสารประกอบการศึกษารายวิชา.(2542). พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทในประเทศต่าง ๆ. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.2542.
- พระ ดร.บอบ-ฮอง.(2543). ทิศทางการวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21. ในคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ. การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ 2 ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต).(2547). วิสาขบูชาวันสำคัญสากลของโลก. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต).(2542). มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระโพธิญาณเถระ (ชา สุภทโท).(2544). อุปลมณี. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระราชปัญญาเมธี(สมชัย กุศลจิตโต).(2545). แนวคิดเชิงพุทธศาสตร์ในการพัฒนางานพระศาสนาในสหรัฐอเมริกา. ในพระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 11.
- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต).(2543). พระธรรมทูตในโลกปัจจุบัน: ศึกษากรณีพระธรรมทูตไทยในต่างประเทศ. ในคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ. การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ 2 ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.
- พอล เดนนิสสัน.ดร.(2548). .ความเป็นมาของสมาคมสมณะ. ในมหาสมัยสูตร. รวบรวมโดยพระมหาเหล่าประชาราษฎร์. วัดพุทธวิหารแอสตัน ประเทศอังกฤษ.

พันเอกพิเศษนวม สงวนทรัพย์.(2544). เมธีตะวันตกชาวพุทธ เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ไวทย.พีแอล.(2499). พุทธศาสนประวัติระหว่าง 2500 ปีที่ล่วงแล้ว. รวมบทความวิชาการทางพระพุทธศาสนาพิมพ์ขึ้นในคราวฉลอง 25 พุทธศตวรรษ ณ ประเทศอินเดีย.

เสถียร โปธินันทะ.(2544). ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร: บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คจำกัด.